

TER ONDERTEKENING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2025-0000438844

Datum
2 september 2025

Opgesteld door

Samengewerkt met
DenB

Bijlage(n)
2

Aan
Van

Minister van BZK
CZW

nota

Beantwoording nadere vragen vaste commissie Eerste
Kamer over grondwetsvoorstel referendum

Aanleiding

Op 8 juli jl. heeft de commissie voor Binnenlandse Zaken van de Eerste Kamer het tweede verslag vastgesteld over het grondwetsvoorstel over het bindend correctief referendum. In het verslag worden vragen gesteld aan de initiatiefnemer (Van Nispen, SP) en aan het kabinet. De vragen aan het kabinet worden in bijgevoegde conceptbrief beantwoord.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd in te stemmen met de bijgevoegde conceptbrief en die te ondertekenen.

Kern

De belangrijkste vragen aan het kabinet hebben betrekking op:

1. De verdere procedure van behandeling van het grondwetsvoorstel, mede in relatie tot de toegezegde hoofdlijnenbrief en de uitvoeringswetgeving;
2. Het voorkomen van de verspreiding van desinformatie bij een referendum.

Toelichting

De lijn van beantwoording met betrekking tot deze onderwerpen is kort samengevat als volgt:

1. Voor de Tweede Kamer geldt een 'valbijl' (als de daartoe gekozen Tweede Kamer geen besluit neemt over de tweede lezing van een grondwetsvoorstel, vervalt het grondwetsvoorstel van rechtswege), maar die geldt niet voor de Eerste Kamer. De Eerste Kamer zou dus kunnen besluiten de verdere behandeling van het grondwetsvoorstel aan te houden totdat de toegezegde hoofdlijnenbrief er is of zelfs totdat het voorstel voor de uitvoeringswet is ingediend. Het is in dat laatste geval overigens aan de Tweede Kamer om te bepalen of zij bereid zou zijn om dat voorstel in stemming te brengen voordat de Eerste Kamer stemt over het grondwetsvoorstel (en dus voordat zeker is dat de Grondwet ook echt gewijzigd gaat worden). Hoewel de Eerste Kamer dus niet verplicht is de behandeling van het grondwetsvoorstel snel af te ronden, is het wel de vraag of het wenselijk is de behandeling nog heel lang aan te houden. In het grondwetsvoorstel is er willens en wetens voor gekozen bepaalde onderwerpen niet in de Grondwet zelf te regelen, maar de regeling daarvan over te laten aan de gewone wetgever. Zoals te doen gebruikelijk bij grondwetswijzigingen die nog uitvoeringswetgeving vergen, is in het

grondwetsvoorstel voorzien in een overgangsrechtelijke bepaling die de wetgever nog geruime tijd geeft om nadat de grondwetswijziging ook in tweede lezing is afgerond de noodzakelijke uitvoeringswetgeving tot stand te brengen. Het grondwetsvoorstel kan en moet dan ook op eigen merites worden beoordeeld. Dat heeft ook de Tweede Kamer gedaan (en overigens zal ook de regering dat – als de Eerste Kamer de tweede lezing van het grondwetsvoorstel aanneemt – te zijner tijd doen bij het nemen van het besluit over de bekrachtiging van het grondwetsvoorstel).

2. De Eerste Kamer heeft een aantal vervolgvragen gesteld over het plan van aanpak tegen desinformatie tijdens referenda en de informatievoorziening. Beide thema's dienen in samenhang te worden gezien met de integrale aanpak tegen desinformatie (die momenteel wordt versterkt) en verder worden doordacht in het proces. Daarom kunt u nu nog niet op de zaken vooruitlopen.

Onze referentie

2025-0000438844

Datum

2 september 2025

Politieke context

Uit het tweede verslag kan worden opgemaakt dat een deel van de Eerste Kamer de behandeling van de tweede lezing wil opschorten tot het moment waarop ook de uitvoeringswetgeving is ingediend of zelfs nadat de Tweede Kamer daarover een besluit heeft genomen. Het is onduidelijk wanneer de Eerste Kamer een besluit neemt over een eventuele opschorting van de verdere behandeling van het grondwetsvoorstel (dat gebeurt bij gewone meerderheid). Als de Eerste Kamer hiertoe besluit is het zeer de vraag of de behandeling van het grondwetsvoorstel nog voor de eerstvolgende verkiezing van de Eerste Kamer (medio 2027) zal kunnen worden afgerond.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Beantwoording van de aan het kabinet gestelde vragen	
2	Tweede verslag commissie Eerste Kamer	